

Pia Lohikoski vas

Kirjallinen kysymys vaalirahalain aukoista

Eduskunnan puhemiehelle

Vaalirahoituksen määrä, jakautuminen ja sääntely ovat merkittäviä kysymyksiä demokratian ja yhdenvertaisten osallistumisoikeuksien kannalta. Vaaleissa ehdolla olevat ovat keskenään hyvin erilaisissa asemissa sen suhteen, millaista rahoitusta kampanjaan on mahdollista saada ja kuinka paljon kampanjaan on mahdollista käyttää rahaa. Nämä seikat vaikuttavat merkittävästi läpimenomahdollisuuksiin vaaleissa. Vaalirahalain (laki ehdokkaan vaalirahoituksesta, 273/2009) tarkoituksena on lisätä vaalirahoituksen avoimuutta ja tietoa ehdokkaiden mahdollisista sidonnaisuuksista sekä rajoittaa ehdokkaiden vaalikampanjoiden kulujen kasvua. Lain tavoitteista huolimatta vaalikampanjoihin käytetyt rahamäärät ovat vaaleista toiseen kasvaneet. Vasemmistoliitto on esittänyt lain tehostamista muun muassa sitovilla kampanjakatoilla.

Vaalirahalain 4 §:ssä säädetään ehdokkaan vaalirahoituksen rajoituksista. Pykälässä säädetään muun muassa lahjoittajakohtaisista tuen enimmäismääristä, ulkomaista tukea koskevista rajoituksista sekä siitä, että tukea vaalikampanjaan ei saa vastaanottaa lainkaan valtiolta, hyvinvointialueelta, hyvinvointiyhtymältä, kunnalta, kuntayhtymältä, valtion, hyvinvointialueen tai kunnan liikelaitokselta, julkisoikeudelliselta yhdistykseltä, laitokselta tai säätiöltä tai valtion, hyvinvointialueen tai kunnan määräysvallassa olevalta yhtiöltä. Iltalehti uutisoi tällä viikolla kokoomuksen Jarno Limnénin vastaanottaneen kevään kuntavaaleissa 1 185 euron tuen Suomen valtion enemmistöomistuksessa olevalta tietoverkko-, kyberturvallisuus- ja ohjelmistopalveluja tarjoavalta Cinia Oy:lta. Tuen vastaanottaminen valtionyhtiöltä rikkoo suoraan vaalirahalakia.

Vaalirahalakia valvova Valtiontalouden tarkastusvirasto on pitkään ja toistuvasti ottanut kantaa vaalirahalain puutteisiin. Vaikka laki asettaa vaalirahoitusta koskevia rajoituksia ja velvoitteita, ei näiden rikkomisesta ole säädetty sanktioita. Nykyisessä lainsäädännössä ainoa sanktioon rinnastuva keino tehostaa lain toimeenpanoa on mahdollisuus määrätä uhkasakko, mutta sen käyttöä on rajattu tiukasti lähinnä tilanteisiin, joissa ilmoitusvelvollinen ei tee lainkaan vaalirahoitusilmoitusta tai ilmoitus on olennaisilta osiltaan virheellinen tai puutteellinen. Vaalirahoituksen vastaanottamiseen liittyviin rajoituksiin ja kiellettyihin tukijatahoihin ei sen sijaan liity minkäänlaisia sanktioita eikä tarkastusvirasto katso rajoitusten valvonnan edes kuuluvan sen valvontakokonaisuuteen vaan niin sanotun poliittisen vastuun piiriin. Nykyisen lainsäädännön puitteissa ehdokkaiden ei esimerkiksi tarvitse palauttaa tukisuoritusta, jonka on antanut laissa erikseen kielletty taho.

On käsittämätöntä, että valtionyhtiö voi päättää tukea vaaleissa yksittäistä ehdokasta lain vastaisesti. Yhtä lailla kestämätöntä on, että ehdokas voi rikkoa laissa olevia vaalirahoituksen rajoituksia ilman minkäänlaisten lakiin perustuvien seuraamusten uhkaa. Vaalirahalakia hienosäädettiin

Kirjallinen kysymys KK 221/2025 vp

vastikään saattamalla lainoja ilmoitusvelvollisuuden ja valvonnan piiriin. Muutos oli kuitenkin riittämätön lain puutteisiin nähden, ja kaiken lisäksi eduskunnan enemmistö päätti käsittämättömästi heikentää vaalirahoituksen avoimuutta nostamalla tukien ilmoitusrajoja niiden laskemisen sijaan vastoin oikeusministeriön ja tarkastusviraston kantaa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä vaalirahalain aukkojen paikkaamiseksi ja valvonnan tehostamiseksi ja

miten hallitus aikoo varmistaa, että valtionyhtiöt kunnioittavat vaalirahalakia?

Helsingissä 19.6.2025

Pia Lohikoski vas